

RAAD VAN BEHEER
OP KYNOLOGISCH GEBIED IN NEDERLAND

Fokken van rashonden

Symposium: Omgaan met verwantschap en inteelt

Samen met het Ministerie van Economische Zaken is de Raad van Beheer initiatiefnemer van het project 'Monitoring en sturing van verwantschap en inteelt voor het terugdringen van erfelijke aandoeningen in hondenpopulaties'. Kortweg het 'Project Verwantschap'. Het symposium presenteert de eindresultaten van dit project.

Het 'Project Verwantschap' had tot doel het zorgvuldig bewaken en beheren van populaties rashonden. De uitvoering van het project lag bij wetenschappers van Wageningen University & Research Centre (Wageningen UR). Daarnaast was er een klankbordgroep ingesteld met vertegenwoordigers uit de sector en diverse welzijnsorganisaties.

BEHOEFTE AAN KENNIS

In de afgelopen periode zijn symposia en lezingen waarin de kynologie een rol speelt, niet meer op de vingers van twee handen te tellen. Dat de behoefte aan kennis groot is, blijkt uit de aantallen bezoekers. Men had er, zoals John Wauben het in zijn openingswoord formuleert, *geen Diana Ross en geen Madonna voor nodig om de zaal in nog geen twee dagen uitverkocht te krijgen.*

Met de wetenschap dat wat gepresenteerd gaat worden onmogelijk in één artikel is samen te vatten, wordt hier toch een poging gedaan.

Al op de dag na het symposium staan teksten en presentaties op de website van de Raad van Beheer (<http://www.raadvanbeheer.nl/raad-van-beheer/pers-media/publicaties-lezingen/>).

Henri Kool van het ministerie van Economische Zaken sloot het symposium af en ontving uit handen van John Wauben (links) het bijzondere bronzen beeld van de Raad van Beheer. John Wauben in zijn speech: 'Als zeer dankbare herinnering aan de intensieve samenwerking de afgelopen jaren en de wijze waarop het ministerie onze belangen begrijpt en respecteert. Daarbij hebben we gezamenlijk één visie voor ogen: de gezonde en sociale hond.'

ZICHTBAAR RESULTAAT

Er is een indrukwekkende lijst met sprekers (zie kader), waarbij de Raad van Beheer prominent is vertegenwoordigd. Het voelt goed dat zowel een lid van het bestuur, de directeur als de aan de Raad van Beheer verbonden dierenarts naar

buiten treden. De dagvoorzitter is ir. Lucia Kaal-Lansbergen, die het symposium opent en het woord aan John Wauben geeft.

Het eerste zichtbare resultaat van het Project Verwantschap is, aldus John, het boek 'Het fokken van rashonden. Omgaan met ver-

De organisatie en sprekers van het symposium verwantschap, v.l.n.r.: Saar Beelen, John Wauben, Lucia Kaal-Lansbergen, Ingeborg de Wolf, Jack Windig, Kor Oldenbroek en Laura Roest.

wantschap en inteelt'. Het tweede zichtbare resultaat is dit symposium, waarin – met behulp van nieuwe software – inzicht wordt verkregen in de verwantschappen binnen de rashondenfokkerij.

John besluit: *Wij (i.c. de Raad van Beheer) zijn dan ook groot voorstander van een verbreding van de genenpool en verantwoorde combinaties.*

ONTERECHTE KRITIEK?

'Hoe verwant mag de gezonde hond zijn?' is de titel van de bijdrage van Ingeborg de Wolf. Met een krachtig betoog en een zeer aandachtig luisterende zaal geeft zij aan dat de beantwoording van deze vraag moet worden gezien in het licht van het gezondheids- en welzijnsbeleid van de Raad van Beheer. De discussie over gezondheidsproblemen bij rashonden is – aldus Ingeborg – ontstaan bij de Engelse documentaire 'Pedigree Dogs Exposed'. Programma's als Radar en Zembla hebben in de daaropvolgende jaren regelmatig (negatieve) aandacht besteed aan gezondheids- en welzijnsproblemen bij rashonden.

Ingeborg: *Onterechte kritiek? Nee, helaas niet. De kritiek is op tal van punten terecht. Veel van deze gezondheidsproblemen hebben een erfelijk karakter. De kynologie is zelf debet aan de problemen, die mede worden veroorzaakt door de wens om 'nog groter, nog fijner, nog kleiner, nog meer huidplooiën' te fokken.*

Kortom, overdrijving van specifieke raskenmerken.

Het fokken met te kleine populaties, waardoor er een te beperkt aantal honden wordt ingezet, zodat erfelijke aandoeningen zich gemakkelijk binnen de populatie kunnen verspreiden, leidt eveneens tot problemen. Het gezondheids- en welzijnsbeleid van de Raad van Beheer richt zich zowel op het overdrijven van rastypische kenmerken als op te kleine populaties waarmee wordt gefokt.

GEEN 'UITMUNTEND'

De directeur van de Raad van Beheer is heel helder als het gaat om 'sturing via het keurmeesterbeleid'. Ingeborg: *Duidelijk moet zijn dat een keurmeester geen 'uitmuntend' geeft aan een hond*

SPREKERS:

Ir. Lucia Kaal-Lansbergen, Wageningen UR, DLO, Groepshoofd Animal Sciences Group.

John Wauben, bestuur Raad van Beheer, portefeuillehouder Fokkerijzaken, Gedrag, Gezondheid & Welzijn.

Dr. drs. Ingeborg de Wolf, directeur Raad van Beheer.

Dr. ir. Kor Oldenbroek, Wageningen UR, Centrum Genetische Bronnen Nederland.

Dr. Jack Windig, Wageningen UR.

Drs. Laura Roest, Raad van Beheer, dierenarts, hoofd afdeling Gedrag, Gezondheid & Welzijn.

Drs. Henri Kool, Ministerie van Economische Zaken, directeur Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn.

die als gevolg van uiterlijke kenmerken gezondheids- of welzijnsproblemen ondervindt. De beoordeling 'uitmuntend' is alléén gereserveerd voor honden zonder zichtbare gezondheids- en welzijnsproblemen.

Om te komen tot een gezonde(re) hond is een brede genenpool nodig en zal de Raad van Beheer een meersporenbeleid voeren. Ingeborg geeft van dit meersporenbeleid drie voorbeelden: de verplichte DNA-afname en -afstammingscontrole, het toestaan van een 'outcross'* en het fokken met (nu) niet erkende kleuren en/of haarvariëteiten. De verplichte DNA-afname leidt niet alleen tot zekerheid over de afstamming, maar ook tot een DNA-data-bank, die op termijn vele mogelijk-

* Als in dit artikel wordt gesproken over outcross wordt niet het paren van onverwante honden binnen een ras bedoeld, maar het inkruisen van een ander erkend ras.

RAAD VAN BEHEER

OP KYNOLOGISCH GEBIED IN NEDERLAND

heden geeft voor onderzoek. Zo kun je dankzij DNA-testen meer honden behouden voor de fokkerij en dat is met het oog op de genenpool een gewenste ontwikkeling.

INTENTIEVERKLARING

Er is voortgang geboekt als het gaat om fokkerijafspraken tussen de Raad van Beheer en de rasverenigingen. Voorbeelden zijn de convenanten die zijn afgesloten voor de Cavalier King Charles Spaniel en de Engelse Bulldog. Wordt niet voldaan aan de overeengekomen eisen, dan worden voor de pups geen stambomen afgegeven. Voor wat betreft outcross(en) is men volop in bespreking met de rasverenigingen van de Saarlooswolfhond en Wetterhoun. Op verzoek van het Ministerie van Economische zaken speelt de Raad van Beheer een voorttrekkersrol in het project 'De gezonde(re) en sociale hond in Nederland'. Samen met andere organisaties in het veld neemt ook de Raad van Beheer daarin haar verantwoordelijkheid. Op 3 februari

jl. hebben de stakeholders – uit het onderwijs, onderzoek, ngo's en beroeps- en belangenorganisaties – een intentieverklaring aan staatssecretaris Dijksema aangeboden.

STOOMCURSUS GENETICA

Spreker Kor Oldenbroek is één van de schrijvers van het boek 'Het fokken van rashonden'. Hij loodst zijn toehoorders door de materie, die hij 'Het fokken van een gezonde rashond' heeft genoemd. Zijn presentatie bevat een analyse van de negatieve aandacht voor de rashonden, uitleg van de begrippen inteelt en verwantschap, een fokprogramma en aanbevelingen. Tussen de bedrijven door krijgen de aanwezigen nog een stoomcursus genetica. Kor Oldenbroek signaleert twee problemen: erfelijke aandoeningen door inteelt en gezondheidsproblemen door éézijdige selectie op exterieur. En hoewel dit niet voor alle hondenrassen in dezelfde mate geldt, zijn deze problemen in de kynologie niet onbekend. Ieder

hondenras is ontstaan door selectie. Echter, veel rassen zijn gevormd uit een (te) beperkt aantal ouderdieren, aldus Kor. En omdat het inbrengen van andere rassen 'not done' is en populaire reuen (en teven) te veel worden gebruikt, ontstaat zowel een hoge inteelt als inteelttoename.

VERLIES AAN DIVERSITEIT

De begrippen 'inteelt', 'verwantschap' en 'populatie(niveau)' zijn bij veel kynologen en fokkers bekend, maar wie het verschil nog eens goed uit de doeken gedaan wil zien, kan terecht op de website van de Raad van Beheer. Echter, een paar korte 'eye-openers' willen we vermelden, vooral omdat het begrip inteelt door fokkers niet altijd in de juiste betekenis wordt gebruikt. Kor: *Een dier is ingeteeld als de ouders aan elkaar verwant zijn.* En over een populatie: *In elke gesloten populatie (lees: stamboek) neemt de inteelt geleidelijk toe. Hoe kleiner het ras des te sneller de toename en dan ontstaat verlies aan diversiteit in de populatie.*

KUNSTMATIGE SELECTIE

Het tweede deel van zijn presentatie is gewijd aan onder andere de beperking van inteelt op individueel niveau en op populatieniveau, het beschikbaar zijn van programma's om zaken in de fokkerij te monitoren en het fokken met gebruik van een fokprogramma.

De laatste dia's in Kors presentatie zijn aanbevelingen en conclusies:

- Lef om consequent anders te gaan fokken.
- Eerlijke en transparante uitwisseling kennis cruciaal!
- Problemen van rashonden zijn fokkerijfouten uit het verleden die (alleen) door fokkers samen opgelost kunnen worden.

Voor meer informatie is er een verwijzing naar het boek 'Het

Een volle zaal met aandachtige toehoorders: rasverenigingen, fokkers en organisaties uit de sector. Het symposium was binnen twee dagen vol geboekt.

Ingeborg de Wolf tijdens haar lezing: 'De Raad van Beheer staat voor een gezonde en sociale hond in Nederland, gezondheid en welzijn moeten leidend zijn'.

fokken van rashonden, omgaan met verwantschap en inteelt'.

SOFTWARE

De presentaties van Jack Windig en Laura Roest – 'Inteelt en verwantschapsbeheer, mogelijkheden nieuwe software' – lenen zich niet echt voor een tekstuele verslaglegging. In een duo presentatie lichten zij de gemaakte keuzes voor de software toe en geven een demonstratie van de ten behoeve van inteelt- en verwantschapsbeheer ontwikkelde modules. Alle tot op heden ontwikkelde 'schermen' worden getoond: een monitoringsmodule, sturingsmodule en paringsmodule en wat daarbinnen de mogelijkheden zijn.

De software geeft grafisch inzicht in onder andere het aantal pups in een geboortjaar, het gemiddelde aantal pups per nest en per vader, gemiddelde leeftijd van de ouderdieren, aantallen pups geboren uit importdieren, de gemiddelde inteeltcoëfficiënt en de inteelt- en verwantschapstoename. Rasverenigingen kunnen een verzoek indienen om hun ras te laten analyseren. Met behulp van deze software kan een rasvereniging een gericht fokbeleid

opstellen. Tot slot worden de effecten van dekbeperkingen en uitsluiting van dieren getoond. De zaal veert enigszins op als deze tekst op het projectiescherm verschijnt: *Uiteindelijk bepaalt de fokker welke reu wordt gepaard met welke teef, om tegelijkertijd de slottekst te lezen: Omgaan met inteelt en verwantschap: dat kunnen we alleen samen!*

De Raad van Beheer en de overheid bieden deze modules graag aan, maar gebruik door de rasverenigingen en implementatie door de fokkers moeten zorgen voor succes. De Raad hoopt dat de hoeveelheid en snelheid van aanmelding voor het symposium een signaal is voor de bereidheid dit ook op te pakken.

Kortom: we zijn er nog niet; dit zijn de tools die worden geleverd en nu moet het worden opgepakt en gebruikt. Het is duidelijk: men heeft bij de Raad van Beheer niet stilgezeten waar het gaat om de gezondheid van de rashond.

GEBETEN HOND

De laatste spreker, Henri Kool, sluit af namens het ministerie van Economische Zaken. Ook hij signaleert de problemen bij toenemende inteelt en

In het **Project Verwantschap** werd samengewerkt met betrokken rasverenigingen van drie pilot rassen, te weten de Golden Retriever Club Nederland, de Algemene Vereniging voor Liefhebbers van Saarlooswolfhonden en de Nederlandse Teckel Club.

een toename in de geboorte van dieren met erfelijke gebreken. De kennis uit het boek van Oldenbroek en Windig en de ontwikkeling van de software, aldus Henri, geven de mogelijkheid tot aanpassing van het fokbeleid in een richting die meer verantwoord is.

Hij doet een voor de rashondenfokkerij bemoedigende uitspraak: *Het onderzoeksproject over 'verwantschap' dat vandaag met dit symposium wordt afgerond, past volledig in de politieke agenda van de Tweede Kamer.'*

Als de Raad van Beheer haar verantwoordelijkheid neemt en concrete stappen wil zetten op het gebied van een zorgvuldig en duurzaam fokkerijbeleid voor rashonden, *kan voorkomen worden dat de sector straks in het politieke en maatschappelijke debat de spreekwoordelijke gebeten hond is.* ■

Onderdeel van het project verwantschap is ook het boek 'Fokken van rashonden' dat bij de Raad van Beheer te verkrijgen is. Een must voor elke fokker van honden.